

De stilte van Thé

Marie de Meister

De stilte van Thé

Ambo|Anthos
Amsterdam

Hoewel er Hollandse poldermolens en Duitse slotkloosters bestaan die een zekere gelijkenis vertonen met de gebouwen die in deze roman worden beschreven, zijn alle personen die daarin figureren geheel en al aan de fantasie van de schrijfster ontsproten.

ISBN 978 90 263 3351 4

© 2016 Marie de Meister

Deze uitgave kwam tot stand door bemiddeling van

Marianne Schönbach Literary Agency B.V.

Omslagontwerp Marry van Baar

Omslagillustratie © Cultura RM/Mischa Keijser

Foto auteur © Melissa van Wilgenburg

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Het gaat erom dat er toch iets moet zijn. Een of andere grens, die je niet mag overschrijden, omdat je dan jezelf niet meer bent.

Zofia Nałkowska, *De grens*

Wat kun je mensen met woorden vragen? Wat is het antwoord waard dat de mensen niet met de werkelijkheid van hun leven geven maar met woorden?

Sándor Márai, *Gloed*

Voor mijn kinderen en kleinkinderen.
Jullie geboorte is een wonderbaarlijk nieuw begin en
een beloftevolle voortzetting van het leven.

1941

12 augustus 1941

Dierbare Magda,

Grootmoe heeft me dit mooie vel briefpapier gegeven om je een verjaardagsbrief te schrijven, en ik mag het niet verknoeien, dus ik moet goed oppassen wat ik schrijf en zorgen dat ik geen vlekken maak. Van moe moet ik je aanschrijven met Eerwaarde Zuster, maar grootmoe zegt dat je nog geen echte kloosterzuster bent, en dat ik tot die tijd gerust beste of dierbare Magda mag zeggen. Ik heb gekozen voor dierbare, want dierbaar ben je zeker voor mij. Volgens grootmoe ben je pas een echte non als je de plechtige gelofte hebt afgelegd om voor altijd in het klooster te blijven. Anne zegt dat je daarvoor tien kerkboeken met Latijnse gebeden uit je hoofd moet leren. Als dat waar is, heb ik erge meelij met je. Ik kon het Credo pas opzeggen na een week oefenen, en toen ik daarna ook het Benedictus kende, was ik het grootste deel van het Credo alweer vergeten. Als het jou net zo vergaat, duurt het wel honderd jaar voor je al die gebeden kent en dan word je dus nooit ingewijd. Ik weet heus wel dat ik Jezus daar niet om mag vragen, maar toch bid ik iedere dag dat je weer naar huis komt. Je bent nu al bijna een jaar weg, en al die tijd mis ik je. Ik kijk graag naar de foto van de zilveren bruiloft van va en moe, want toen was je nog bij ons. Groot-

moe zegt dat je bent ingetreden om in Afrika arme negerkinderen te leren lezen en schrijven, maar je kunt toch net zo goed hier bij ons schooljuffrouw zijn? Dan zou jij mijn onderwijzeres zijn, in plaats van juffrouw Geers. Ik zie er tegen op dat ik na de grote vakantie bij haar in de vijfde klas kom te zitten, want ik weet van Mien en Dien dat ze kinderen die graag praten urenlang in de hoek zet, en Jannes noemt mij altijd een kwebbelkont. Nu jij er niet meer bent, is er niemand die tegen Anne zegt dat het gemeen is dat ze mij de ramen laat lappen en me dan alles drie keer opnieuw laat doen. Wat kan ik eraan doen dat ik niet met de ragebol tot bovenaan kan komen? En ze zegt dat het mijn schuld is dat va's rozenkrans in stukken ligt, wat niet waar is, want Anne wilde hem van mij afpakken en toen trok ze hem zelf kapot. Dit voorjaar zat er een stel koolmeesjes te broeden in het nestkastje dat we nog samen hebben opgehangen. Het was prachtig om ze af en aan te zien vliegen. Ik heb de kuikentjes een paar dagen horen tjilpen, maar toen bleef het ineens doodstil. Anne zegt dat Grijsje ze te pakken heeft gekregen, maar grootmoe zegt dat ik niet bang hoeft te zijn dat ze door de kat zijn opgegeten, omdat het kastje hoog genoeg hangt, en dat ze gewoon groot genoeg waren om uit te vliegen. Vind je mijn tekening van ons nieuwe ezelsveulentje mooi? Va zegt dat hij hem gaat verkopen, omdat ezels veel hooi vreten en te lui zijn om te werken en te stom om voor de duivel te dansen. Hij heet Hannibal, die naam heeft Jannes verzonnen. Ik weet niet wat dat betekent, maar iedereen moest er hard om lachen. Nu moet ik stoppen, want het papier is aan alle kanten vol, en ik krijg van grootmoe geen tweede vel. Met de hartelijke felicitaties voor je zoste verjaardag en de allerbeste wensen van Theetje.

Juni 1994

De non liep met de baby op haar arm de kraamzaal af. Het beeld stond stil toen de deur met een bons achter haar in het slot was gevallen. Op de teller zes minuten en achtenvijftig seconden, net binnen de tijd die Sophie voor de reportage had gekregen.

‘Het is een draak van een verhaal, Herbert. Ik heb er helemaal niets mee,’ had ze geprotesteerd toen ze het onderwerp kreeg toebedeeld. Maar haar baas bleef erbij dat zij de aangewezen persoon was. Hun medewerker human interest was met vakantie en in de coalitieonderhandelingen werd de eerstkomende dagen geen doorbraak verwacht. Sophie had lang genoeg rondgehangen op het Binnenhof, ze kon best even tussendoor naar Brabant om wat nonnen te grillen.

‘Goed gedaan, Keller,’ zei Herbert toen hij de band had bekeken.

Ze draaide hem de rug toe en incasseerde met een uitgestreken gezicht de complimenten van haar collega’s. Het was een begrijpelijke uitleg van een ingewikkelde juridische kwestie. Objectief en neutraal, alle kanten goed belicht, beslist geen tearjerker. De uitzending zou zeker discussie losmaken. Misschien wel Kamer-vragen oproepen. En NOVA was Brandpunt weer eens voor.

Herbert prees de redactieassistente die beeldmateriaal over een katholiek streekziekenhuis uit de jaren vijftig had opgedui-

keld. Compleet met gelukzalige jonge moeders, verlegen wegstijkende vaders en kirrende nonnetjes als kraamzusters.

‘Goed werk,’ richtte Herbert zich opnieuw tot Sophie. ‘Helemaal jouw cup of tea, als ik dit zo zie. Wat mij betreft mag je dit soort dingen vaker doen. Het enige wat ik niet begrijp is waarom die vrouw – hoe heette ze ook alweer, Connie de Beer? – er nog geen halve minuut in zit. Het ging toch om haar glorieuze overwinning op de zusters?’

Sophie negeerde de vette knipoog van de geluidstechnicus, maar ze kon niet voorkomen dat er een blos op haar wangen kroop toen haar cameraman grinnikend vroeg: ‘Zeg, weet je eigenlijk wel zeker dat God niet in Straatsburg woont, Sophie?’

Ze reed naar Amsterdam, ging niet naar het café waar ze een afspraak had met een ex-collega maar doolde doelloos door de stad, dook een schoenwinkel binnen toen er een stortbui losbarstte, drentelde langs de rekken, nam gedachteloos een paar rode pumps in haar handen en liet zich door een verkoopster overhalen om ze te passen.

‘Feestje?’ vroeg de vrouw terwijl ze de kassa aansloeg. Sophie las in haar ogen dat ze was herkend. Toen ze flauwtjes knikte zei de verkoopster: ‘Echt iets om mee op te vallen. Daar zult u zeker veel plezier aan beleven, mevrouw.’

Sophie betwijfelde het. Even later zat ze in een café met een stevige borrel in de hand naar de plastic tas op de stoel naast haar te kijken. Mijn hoeveelste paar rode schoenen is dit, vroeg ze zich af, zonder de moeite te nemen om in gedachten het aantal paren in haar kledingkast te tellen. Ze had beter klompen kunnen kopen, daar had ze meer aan in de polder. Ze voelde zich zo uitgeput dat ze zich onmogelijk kon voorstellen dat ze ooit nog zou dansen. Ze dronk haar glas in één teug leeg, legde een vijfje op tafel en liep zonder de tas naar buiten.

Baauwe en zij hadden die avond kaartjes voor de Stadsschouwburg. Van het toneelstuk drong niets tot haar door, ze kreeg na af-

loop haar handen niet op elkaar en zat nog op haar plaats toen het merendeel van het publiek de zaal al had verlaten. Bij de garderobe liepen ze een stel dispuutgenoten van Baauwe tegen het lijf. Sophie liet zich meetronen naar hun stamkroeg. Daar negeerde ze de vragen over hoe het was om in een poldermolen te wonen, mengde ze zich niet in speculaties over de afloop van de kabinet-formatie en dronk ze binnen een uur drie glazen witte wijn.

Baauwe reed. Sophie was diep in slaap voordat ze de stad uit waren. Ze werd niet wakker toen ze over het veerooster aan het begin van de polderdijk ratelden en ook niet toen ze knarsend tot stilstand kwamen op het grind op het molenerf. Baauwe trok haar uit de auto, duwde haar de smalle trappetjes op. Sophie liet zich languit achterover op bed vallen en schopte haar schoenen uit. Ze liet Baauwe haar blouse over haar hoofd trekken en haar rok afstropen, rolde zich daarna als een bal op en trok het dekbed over zich heen. Een paar uur later werd ze met een schok wakker. Op haar netvlies stonden de beelden van het onthutste en betraande gezicht van Connie de Beer, die ze bij de montage weg had laten snijden. In haar oren klonk Connies verwarde gestamel en daardoorheen haar eigen snerpende stem: 'Woont God dan in Straatsburg? Denkt u nou echt dat de nonnen dat rechterlijk oordeel wel zullen opvolgen?'

Toen een eerste zonnestraal door een kier in de gordijnen viel voegde het piepje van Baauwes wekker zich bij het gezang van vogels. Sophie deed haar ogen dicht toen hij zich steunend omdraaide en het apparaat het zwijgen oplegde. Ze voelde de warme adem van zijn zwevende kus op haar voorhoofd. Hoorde de krakende achtste traprede. De fluitketel. Daarna geklater in de douche. Een zacht geneurie: 'Oh when the Saints...' De klink van de achterdeur. Het rochelend en stotterend op gang komen van de motor van zijn stokoude Saab, het gebrom dat na een halve minuut was weggestorven. Ze volgde hem in gedachten de kronke-

lende dijk af en bleef bij hem tot hij de verkeersstroom in zuidelijke richting in ritste.

Zo klaarwakker als ze al uren voordat Baauwes wekker afging naar de langzaam uit het donker tevoorschijn komende zoldering had liggen staren, bleef ze de rest van de dag op bed liggen. Er was de rauwe kreet van een reiger en het gakken van een troep overtrekkende ganzen. Het keffen van een meerkoet, het gepiep van het jong van een fuut. Het gekabbel van golfjes tegen de walbeschoeiing. Het gehinnik van het paard dat door de boer naar de wei werd geleid. Het geknetter van een Solex en even later het knarsen van de kettingen toen de vrijwilliger van de molenstichting de wicken onder zeil had gebracht en ze op de wind zette. De verdieping van de stilte toen het motorgemaal werd uitgeschakeld. Het kreunend en steunend op gang komen van de tandraden, het zoemen van de as in het midden van de slaapkamer. De eerste wiek die langs het raam zoefde. Sophie volgde met haar ogen de schaduwen die elkaar achternazaten over het balkenplafond. Hun hordeloop voor altijd onbeslist.

Een wolk schoof voor de zon en wiste de wedloop in één veeg uit. Er beukte een windvlaag tegen de molen, het kraakte in de eeuwenoude gebinten. De gravure van Don Quichot, die Sophie aan Baauwe cadeau had gedaan op de dag dat ze het koopcontract hadden getekend, schoof zachtjes heen en weer langs de wand. Als ze haar ogen half dichtdeed leek het alsof man en paard zich in een trage schommelgang voortbewogen.

Ze luisterde naar het geblaf van de honden van de burens, de vliegtuigen die de daling naar Schiphol hadden ingezet, een auto, een brommer, fietsbellen en kinderstemmen, een groepje tieners op weg naar school. De claxon van de postauto. Het klepperen van de brievenbus. Ze bleef roerloos liggen toen beneden in de woonkamer de telefoon twaalfmaal rinkelde. En meteen daarna weer twaalfmaal.

En gestaag, de hele dag door, de wicken. De molen pompte alle

buitenwerldgeluiden haar slaapkamer in. Sophie verwelkomde ieder teken van leven in de polder om er haar eigen schrille stem in haar hoofd mee te onderdrukken. De bijbehorende beelden gebruikte ze om er het betraande gezicht van Connie de Beer mee af te plakken. Meeuw, vliegtuig, hond, fuut, auto. Ze kneep haar ogen dicht, balde haar vuisten en telde tot tien, elke keer als de herinnering aan het interview door die diavoorstelling heen brak. Nee, God woonde niet in Straatsburg, zoals ze Connie snauwend had gevraagd. God woonde wat Sophie betreft nergens. Ze zag een stompe witte kerktoren, een ophaalbrug en een smeedijzeren poort, kloostergebouwen tegen de achtergrond van een donker sparrenbos. Die beelden duwde ze al even snel uit haar hoofd. Want daar woonde de vrouw met wie ze in gedachten bijna een kwarteeuw lang een innerlijk gesprek had gevoerd. Vanaf haar eerste dagen in Amsterdam, toen ze een steun en toeverlaat nodig had gehad omdat ze ziek was geweest van heimwee en eenzaamheid en op een nacht, op het platte dak van een kraakpand, kijkend naar de volle maan, uitgekomen was op háár. Haar MoA, zoals ze haar had gedoopt: haar Moeder op Afstand. Dat gesprek was in één klap afgebroken. Ze had haar MoA niets meer te vertellen. Niet voordat ze antwoord had gekregen op Connies vraag, die ook háár vraag was. De vraag die ze door hijgend achter het laatste nieuws aan te jagen al die jaren op veilige afstand had weten te houden. De enige vraag die er werkelijk iets toe deed. De seconden, de minuten, de uren werden door de wieken meedogenloos langs het plafond gejaagd, opgezweept door de aanwakkerende wind. Zoef. Ver. Tel. Het. Me. Zoef. Zeg. Het. Dan. Zoef. Zeg. Op. Zoef. Zeg. Zoef. Zoef: 'Waarom?'

Sophie lag nog in bed toen Baauwe tegen halfzeven thuiskwam uit Den Haag. Ze hield haar hand tegen haar hals toen hij vroeg wat er in vredesnaam met haar aan de hand was, deed haar mond open toen hij wilde kijken of ze een keelontsteking had en schudde haar hoofd toen hij voorstelde een dokter te bellen. Hij bracht haar beschuiten, thee en bouillon, wat ze allemaal niet aanraakte. Ze doezelde weg in een lichte slaap, waaruit ze in de loop van de avond en nacht verschillende keren wakker schrok. Met alsmaar dezelfde stemmen en alsmaar dezelfde beelden die op haar afkwamen, hoe diep ze haar hoofd ook onder haar kussen stopte.

Baauwe belde de volgende ochtend de tv-studio. 'Ze is haar stem kwijt,' hoorde ze hem zeggen. 'Nee, ze is echt niet in staat om te komen werken.' En daarna, op steeds ongeduldiger toon: 'Nee. Onmogelijk. Echt niet. Néé.' Daarna nam hij zonder Sophies toestemming contact op met haar huisarts in Amsterdam, omdat ze er nog niet aan toe was gekomen om zich in te schrijven bij de dorpsdokter. De arts was, nadat hij Baauwe aan een reeks vragen over Sophies temperatuur, hartslag en pupilwijdte had onderworpen, bereid om haar ongezien een licht kalmerend middel voor te schrijven waarvan hij het recept naar een apotheek in Leiden zou faxen. Op voorwaarde dat Sophie de volgende ochtend naar zijn spreekuur zou komen.